

Nr 36.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn; given Stockholms slott den 2 januari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att särskilt barnbidrag enligt 1947 års lag om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn fr. o. m. den 1 juli 1953 generellt för alla de kategorier av barn, som omfattas av lagen, fastställas till högst 600 kronor om året. Vidare föreslås att lagens regler rörande inkomstprövning av bidragen närmare än f. n. samordnas med folkpensioneringslagens motsvarande regler.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.

Härigenom förordnas, *dels* att 6 § 2 mom. lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn skall upphöra att gälla, *dels ock* — med upphävande av lagens 6 § 3 mom. och 8 § i dessa lagrumms lydelse från och med den 1 januari 1954 enligt lag den 6 juni 1952 (nr 399) — att 1 och 5 §§, 6 § 3 mom. samt 7 och 8 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

Till uppehälle — — — — — särskilt barnbidrag.

Särskilt barnbidrag utgår, där ej annat följer av vad nedan sägs, med 600 kronor för barn och år.

5 §.

Särskilt barnbidrag — — — — — av föräldrarna.

Bidraget utgör 420 kronor för år.
Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall *dock* särskilt barnbidrag antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt. Såsom inkomst skall jämväl räknas underhållsbidrag samt bidragsförskott, vartill barnet må vara berättigat enligt bidragsförskottslagen.

Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för dess uppehälle och uppfostran, skall särskilt barnbidrag antingen ej utgå eller ock nedsättas efter vad som finnes skäligt. Såsom inkomst skall jämväl räknas underhållsbidrag samt bidragsförskott, vartill barnet må vara berättigat enligt bidragsförskottslagen.

6 §.

3 m o m. I fall som avses i 1 mom. första stycket 1 samt 3—5 minskas barnbidraget med 25 procent av moderns årsinkomst i vad den översti-

3 m o m. För barn som avses i 1 mom. skall enligt vad nedan sägs särskilt barnbidrag minskas med hänsyn till försörjarens årsinkomst.

(Gällande lydelse:)

ger 1 800 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger 3 200 kronor. Är modern gift och sammanlever hon med sin man, minskas barnbidraget med 25 procent av makarnas sammanlagda årsinkomst i vad den överstiger 2 200 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger 4 600 kronor.

Motsvarande minskning äger rum i fall som avses i 1 mom. första stycket 2, därvid hänsyn toges, om föräldrarna sammanleva, till deras sammanlagda årsinkomst samt, om de ej sammanleva, till årsinkomsten för den av dem hos vilken barnet stadigvarande vistas eller, därest denne är gift och sammanlever med sin make, till makarnas sammanlagda årsinkomst. Vistas i fall, då föräldrarna ej sammanleva, barnet icke stadigvarande hos någon av dem, skall minskningen av barnbidraget ske med hänsyn till inkomsten för den av föräldrarna, som har eller senast haft vårdnaden om barnet, eller, därest denne är gift och sammanlever med sin make, med hänsyn till makarnas sammanlagda inkomst.

(Föreslagen lydelse:)

Såsom försörjare anses i fråga om barn varom sägs i 1 mom. första stycket 1 och 3—5 barnets moder samt i fall som angives i samma stycke 2 dess fader eller, därest barnet stadigvarande vistas hos modern, denna eller, om barnet ej stadigvarande vistas hos någon av föräldrarna, den av dem som har eller senast haft vårdnaden om barnet.

Om försörjaren åtnjuter folkpension eller uppbär hustrutillägg eller skulle ägt erhålla sådan förmån, därest ej hans årsinkomst uteslutit honom från rätten därtill, skall vad i lagen om folkpensionering är stadgat rörande minskning av folkpension på grund av den pensionsberättigades årsinkomst gälla även i fråga om minskning av särskilt barnbidrag; dock skall hänsyn tagas till årsinkomsten endast i vad den överstiger belopp, vid vilket den pensionsförmån bortfaller, vartill försörjaren eljest skulle varit berättigad. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om bidrag enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

I annat fall än som avses i föregående stycke minskas särskilt barnbidrag med en tredjedel av försörjarens årsinkomst i vad den överstiger 2 400 kronor och med ytterligare en tredjedel i vad den överstiger 3 300 kronor. Är försörjaren gift och sammanlever med sin make, minskas barnbidraget med en tredjedel av makarnas sammanlagda årsinkomst i vad den överstiger 3 000 kronor och med ytterligare en tredjedel i vad den överstiger 4 200 kronor.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Finnas, då — — — — — varje barn.
 Är den, — — — — — sådant bidrag.

7 §.

För barn, — — — — — sådant bidrag.
 I fråga — — — — — mellan makarna.
 För annat — — — — — mannen avlidit.

I fall som avses i tredje stycket 2 och 3 skall vid tillämpning av bestämmelserna i 6 § 3 mom. *minskning av barnbidrag ske med hänsyn till adoptantens årsinkomst eller, om adoptanten är gift och sammanlever med sin make, med hänsyn till makarnas sammanlagda årsinkomst.*

I fall som avses i tredje stycket 2 och 3 skall vid tillämpning av bestämmelserna i 6 § 3 mom. *adoptanten anses såsom barnets försörjare.*

Där ej — — — — — pensionen söktes.

8 §.

Inkomst som jämlikt 6 § 3 mom. eller 7 § fjärde stycket skall läggas till grund för beräkandet av barnbidrag uppskattas i enlighet med de grunder som *angivas i 14 § 1 och 2 mom. lagen om folkpensionering.* Såsom inkomst skall icke räknas bidrag, vartill änka må vara berättigad enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

Inkomst som jämlikt 6 § 3 mom. eller 7 § fjärde stycket skall läggas till grund för beräkandet av barnbidrag uppskattas i enlighet med de grunder som *i lagen om folkpensionering angivas angående beräkning av den pensionsberättigades årsinkomst; dock skall i fall som avses i 6 § 3 mom. tredje stycket hänsyn icke tagas till försörjarens makes inkomst då makarna ej sammanleva.* Såsom inkomst skall icke räknas bidrag, vartill änka må vara berättigad enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

Årsinkomst avrundas — — — — — tiotal kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

Pensionsstyrelsen har att, utan särskild ansökan därom, omräkna vid lagens ikraftträdande utgående

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

barnbidrag i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Sådant bidrag må ej i något fall minskas till följd av att 6 § 3 mom. samt 7 och 8 §§ erhållit ändrad lydelse enligt vad i denna lag sägs; och skall vid minskning av särskilt barnbidrag med hänsyn till försörjarens årsinkomst borises från särskilt bostadstillägg till folkpension.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 januari 1953.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *höjning av de särskilda barnbidragen* samt anför.

I samband med behandlingen förut denna dag av det i årets statsverksproposition (femte huvudtiteln punkt 95) upptagna anslaget till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. omnämnde jag, att jag hade för avsikt att förorda en höjning av de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders m. fl. barn.

Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till närmare behandling.

Gällande bestämmelser.

Bestämmelserna om de särskilda barnbidragen återfinnes i lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn (nr 530; ändr. 399/1952). De enligt denna lag bidragsberättigade barnen kan indelas i två huvudgrupper. Den ena gruppen omfattar dels barn vars föräldrar avlidit och dels barn vars fader eller moder avlidit, därest vårdnaden om barnet överflyttats till särskilt förordnad förmyndare och barnet ej stadigvarande bor tillsammans med den efterlevande av föräldrarna. För dessa barn utgår — bortsett från 1952 års dyrtidstillägg — barnbidraget med högst 420 kronor om året (5 §). Den andra gruppen avser följande barnkategorier: 1) barn vars fader avlidit; 2) barn vars fader åtnjuter folkpension; 3) barn vars moder åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, under förutsättning att föräldrarna ej sammanlever och att modern har vårdnaden om eller stadigvarande bor tillsammans med barnet; 4) barn vars

moder är gift med annan än barnets fader, då styvfadern åtnjuter folkpension samt modern har vårdnaden om eller stadigvarande bor tillsammans med barnet; samt 5) barn utom äktenskap, beträffande vilket faderskapet ej fastställts och som fyllt tre år. För dessa fem kategorier utgör, om likaledes bortses från det år 1952 beslutade dyrtidstillägget, det särskilda barnbidragets maximibelopp 250 kronor per barn och år (6 §).

Särskilt barnbidrag utgår längst t. o. m. den månad, under vilken barnet fyller 16 år (4 §).

Bidrag som avses i 5 § utgår ej eller nedsättes efter vad som finnes skäligt, om barnet har inkomst, som ej härrör från barnets eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för barnets uppehälle eller uppfostran.

Bidrag enligt 6 § reduceras med hänsyn till både barnets och försörjarens inkomst. Barnets egen arbetsinkomst inverkar dock ej alls på bidragets storlek. Underhållsbidrag från någon som enligt lag är skyldig utgiva sådant bidrag samt bidragsförskott skall i sin helhet avdragas å barnbidraget. Annan inkomst som barnet åtnjuter är avdragsfri intill visst årsbelopp, som f. n. är 100 kronor men som enligt beslut av 1952 års riksdag fr. o. m. år 1954 skall höjas till 200 kronor. Det överskjutande inkomstbeloppet avdrages i sin helhet från barnbidraget.

Beträffande inverkan av försörjarens inkomst gäller — här bortses till en början från det nyss under punkt 2) angivna fallet, då fadern åtnjuter folkpension — att barnbidraget f. n. minskas med 25 procent av moderns årsinkomst i vad den överstiger 1 800 kronor och med ytterligare 50 procent (alltså med sammanlagt 75 procent) av inkomsten i vad den överstiger 3 200 kronor. Är modern gift och sammanlever med sin man, minskas barnbidraget med 25 procent av makarnas sammanlagda inkomst i vad den överstiger 2 200 kronor och med ytterligare 50 procent av inkomsten i vad den överstiger 4 600 kronor.

Enligt de föregående år beslutade och fr. o. m. år 1954 gällande bestämmelserna skall den avdragsfria årsinkomsten för den ensamstående modern höjas till 2 400 kronor och för gifta samboende makar till 3 000 kronor. Avdragsfaktorn, d. v. s. den del av den överskjutande inkomsten varmed bidraget reduceras, skall utgöra 25 procent. I visst fall blir avdragsfaktorn emellertid lägre. Om modern åtnjuter änkepension eller hustrutillägg enligt folkpensioneringslagen eller om någon av makarna uppbär tilläggspension enligt samma lag, skall nämligen barnbidraget minskas med blott 10 procent av den del av årsinkomsten, som ej är avdragsfri. Detta sammanhänger därmed att årsinkomsten i dessa fall medför avdrag även å nyssnämnda folkpensionsförmåner med $66\frac{2}{3}$ procent av inkomsten i vad den överstiger för ensamstående 1 400 kronor och för två makar 2 100 kronor. Härigenom blir alltså det sammanlagda inkomst-avdraget å folkpension och särskilt barnbidrag ($10 + 66\frac{2}{3} =$) $76\frac{2}{3}$ procent

i dessa inkomstlägen. De avdragsregler, som gäller inom folkpensioneringen, kommer jag närmare att beröra i det följande.

När barnets fader åtnjuter folkpension, sker motsvarande minskning av barnbidraget. Därvid toges hänsyn, om föräldrarna lever samman, till deras sammanlagda årsinkomst och, om de ej sammanlever, till årsinkomsten för den av dem, hos vilken barnet stadigvarande vistas. Är denne gift och sammanlever med sin make, sker minskning med hänsyn till makarnas sammanlagda årsinkomst. Vistas barnet i fall, då föräldrarna ej sammanlever, icke stadigvarande hos någon av dem, skall bidraget minskas med hänsyn till inkomsten för den av föräldrarna, som har eller senast haft vårdnaden om barnet, eller, om denne är gift och sammanlever med sin make, med hänsyn till makarnas sammanlagda inkomst.

Finnes flera till särskilt barnbidrag berättigade barn, sker minskningen med hänsyn till försörjarens inkomst å barnbidragens sammanlagda belopp med lika stort belopp för varje barn. Är den, vars inkomst skall läggas till grund för bidragets beräkning, underhållsskyldig mot barn under 16 år, som icke är berättigat till särskilt barnbidrag, skall vid bestämmandet av avdraget anses som om alla barnen vore bidragsberättigade.

För barn, som adopterats av makar eller av faderns eller moderns make, utgår särskilt barnbidrag under samma förutsättningar, som förut angivits i fråga om barn i äktenskap. För annat adoptivbarn utgår barnbidrag enligt 5 §, då adoptanten avlidit eller vårdnaden om barnet överflyttats till särskilt förordnad förmyndare och barnet ej stadigvarande bor tillsammans med adoptanten. Vidare utgår barnbidrag enligt 6 §, dels då adoptanten eller kvinnlig adoptants make åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt folkpensioneringslagen sedan i regel minst två år före adoptionen, och dels då kvinnlig adoptant före eller efter adoptionen ingått äktenskap och mannen avlidit. Förut angiven minskning av barnbidraget på grund av försörjarens inkomst sker med hänsyn till adoptantens årsinkomst eller, om adoptant är gift och sammanlever med sin make, med hänsyn till makarnas sammanlagda årsinkomst (7 §).

Uppskattningen av den inkomst, som skall läggas till grund för beräklandet av barnbidraget, sker efter huvudsakligen samma grunder, som gäller inom folkpensioneringen (8 §). Sålunda avses all den inkomst för år räknat, som någon skäligen kan antagas komma att åtnjuta under den närmaste tiden. Såsom inkomst räknas dock icke annan folkpensionsförmån än blindtillägg och ej heller allmänt barnbidrag, bidrag enligt lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn eller understöd, som någon på grund av skyldskap eller svägerlag må vara föranledd utgiva.

Under förutsättning att barnet icke har egen inkomst upphör rätten till särskilt barnbidrag enligt 6 §, när försörjarens inkomst uppgår till belopp, som framgår av följande sammanställningar.

Enligt nu gällande regler:

Årsinkomst vid vilken rätten till barnbidrag upphör	1 barn Kr.	2 barn Kr.	3 barn Kr.	4 barn Kr.	5 barn Kr.
För ensamstående	2 800	3 400	3 740	4 070	4 400
För makar sammanlagt..	3 200	4 200	4 800	5 140	5 470

Enligt de regler, som skall träda i kraft 1954:

Årsinkomst vid vilken rätten till barnbidrag upphör	1 barn Kr.	2 barn Kr.	3 barn Kr.	4 barn Kr.	5 barn Kr.
För ensamstående	3 400	4 400	5 400	6 400	7 400
För makar sammanlagt..	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000

I den senare tabellen förutsättes att samtidigt icke utgår folkpension, som minskas med hänsyn till inkomsten.

Såsom redan berörts utgick under år 1952 dyrtidstillägg å de särskilda barnbidragen. Jämlikt lag den 25 april 1952 (nr 179) utgick sålunda å barnbidrag enligt 5 § tillägg med 35 kronor för envar av månaderna maj, augusti och december 1952 (sammanlagt 105 kronor) och å bidrag enligt 6 § tillägg med 20 kronor för vardera av månaderna maj och augusti samt med 30 kronor för december 1952 (sammanlagt 70 kronor). Tilläggen var icke inkomstprövade.

De särskilda barnbidragen utbetalas av pensionsstyrelsen. Angående utbetalningen är särskilda föreskrifter meddelade i kungörelsen den 26 september 1947 angående sättet och tiden för utbetalning av särskilda barnbidrag samt bidrag till änkor och änklingar med barn (nr 769; ändr. 503/1952). Utbetalningen sker månadsvis medelst folkpensionsanvisning eller genom postgiro.

Kommunerna bidrager till de årliga kostnaderna för de särskilda barnbidragen med viss andel — motsvarande $\frac{3}{20}$ procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen — av kostnaden för bidrag, som under året utbetalats för barn, beträffande vilka pensionsnämnd inom kommunen under året varit behörig pröva ansökning om särskilt barnbidrag av det slag, varom är fråga. Kommunen svarar dock för högst hälften av kostnaden (19 §).

Antalet barn, som är berättigade till särskilda barnbidrag enligt 5 och 6 §§, beräknas till omkring 1 300 resp. 31 000. Kostnaderna år 1952 för bidragen utgjorde inberäknat dyrtidstilläggen 9,76 milj. kronor. Därav torde 3,4 milj. kronor falla på kommunerna.

Såsom framgår av det anförda är de särskilda barnbidragen i flera fall anknutna till folkpensionen. Det torde icke vara erforderligt att i detta sammanhang lämna någon närmare redogörelse för de olika folkpensionsförmånerna. Här om får jag hänvisa till proposition nr 15 med förslag till lag om höjning av folkpensioner m. m., som enligt beslut tidigare denna dag skall avlåtas till riksdagen. Rörande folkpensioneringens inkomstprövade förmåner — tilläggspension, änkepension, hustrutillägg och, i förekommande fall, bostadstillägg — må dock anmärkas, att förmånerna minskas med $\frac{5}{10}$ av den pensionsberättigades årsinkomst i vad inkomsten överstiger för gift pensionsberättigad 300 kronor (för makar tillsammans 600 kronor) och för annan pensionsberättigad 400 kronor. Enligt beslut vid 1952 års riksdag skall fr. o. m. år 1954 de avdragsfria beloppen höjas till 750 kronor för gift pensionsberättigad (för makar tillsammans 1 500 kronor) och till 1 000 kronor för annan pensionsberättigad. Minskningen sker därvid med $\frac{1}{3}$ av inkomst mellan 1 000 och 1 400 kronor för ogift och inkomst mellan 1 500 och 2 100 kronor för äkta makar tillsammans samt med $\frac{2}{3}$ av inkomst därutöver. Rörande årsinkomstens beräkning kan hänvisas till vad tidigare anförts rörande de särskilda barnbidragen. I vissa avseenden är dock reglerna i detta hänseende ej alldeles lika. Sålunda skall årsinkomsten för gift pensionssökande anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda årsinkomst och hans förmögenhet hälften av deras sammanlagda förmögenhet. Vidare bör nämnas att gift pensionsberättigad när särskilda skäl föreligger må anses som ogift, samt att ogift pensionberättigad, vilken sedan avsevärd tid sammanlever med annan under äktenskapsliknande förhållanden, må anses som gift med denne.

Inom folkpensioneringen gäller vidare, att under tiden den 1 juli 1952—den 31 december 1953 pension på grund av arbetsanställning — dock ej pension i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom — icke skall räknas såsom inkomst i vad den understiger för gift pensionsberättigad 450 kronor och för annan pensionsberättigad 600 kronor, allt för år. Härigenom har i fråga om sådan pension redan före den 1 januari 1954 införts den höjning av den avdragsfria inkomsten som beträffande övriga inkomstslag träder i kraft först nämnda dag.

Vad i det föregående sagts rörande folkpensioneringens änkepensioner och inkomstprövningen därav gäller även de bidrag som utgår enligt lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

De särskilda barnbidragens maximibelopp.

När de nuvarande maximibeloppen för de särskilda barnbidragen år 1947 — med ledning av vissa för 1941 års befolkningsutrednings räkning verkställda undersökningar om barnkostnadernas storlek (SOU 1946:5)

— fastställdes till 420 kronor för föräldralösa och med dem jämställda barn samt till 250 kronor för övriga bidragsberättigade barn, utgick statsmakterna från att dessa bidrag jämte övriga samhälleliga barnförmåner, såsom de allmänna barnbidragen och de fria skolmåltiderna, skulle i princip svara mot de totala kostnaderna för barnens försörjning vid en av samhället accepterad standard. Tanken var således att komplettering av förmånerna med understöd efter fri behovsprövning skulle behöva förekomma endast i undantagsfall.

Differentieringen av barnbidragsbeloppen går tillbaka till en tidigare motsvarande lag av den 18 juni 1937. Genom denna lag bröts dessa bidrag ut ur den dåvarande folkpensioneringen, och i samband därmed fick även föräldralösa barn, vilka dittills icke varit berättigade därtill, rätt till särskilt barnbidrag. Vid tillkomsten av 1937 års lag yppades emellertid viss tvekan huruvida denna utvidgning borde företagas, när — framhölls det — de föräldralösa barnen under alla omständigheter måste omhändertagas av andra och det ur barnens synpunkt kunde synas utan betydelse, om de av samhället erhöle sin försörjning genom kommunen eller på annat sätt. Likaså framkom vid den remissbehandling, som föregick lagens tillkomst, tveksamhet huruvida bidraget till de föräldralösa barnen borde sättas väsentligt högre än för andra barnkategorier.

När 1937 års barnbidragslag ersattes med 1947 års lag om särskilda barnbidrag fann man icke anledning frånga differentieringen av bidragen.

Uti en i oktober 1952 inom socialdepartementet upprättad promemoria angående särskilda barnbidrag och andra hjälpformer för ensamstående mödrar har erinrats om att de nuvarande maximibeloppen för nämnda barnbidrag på många håll ligger under fattigvårdsstandard och är avsevärt lägre än de fosterlegor som socialstyrelsen anser motiverade. Utan mycket avsevärda kommunala tillägg till förmånerna kan, framhålles det i promemorian, dessa förmåner icke förslå till försörjning. Det ifrågasattes huruvida ej de särskilda barnbidragens maximibelopp borde fastställas till 600 kronor om året. Ett månatligt högsta belopp om 50 kronor anses ej vara tilltaget i överkant utan anses ligga i närheten av — om också under — riksgenomsnittet för fattigvård och fosterlegor.

I promemorian uttalas den meningen, att det ur sociala synpunkter syntes motiverat att barnbidragen i samtliga fall bestämdes lika till sitt högsta belopp. Det avgörande för bidragets belopp borde vara barnets behov. I praktiken förekomme det icke så sällan, att barn som endast kunde få det lägre bidraget befunde sig i en situation fullt jämförlig med läget för de barn, som åtnjöte det högre bidraget. Bidragen syntes därför böra avvägas efter barnens behov i förhållande till den av försörjaren ådagalagda förmågan att svara för försörjningen. Ett avsteg från denna regel borde göras beträffande de föräldralösa barnen: eftersom fosterför-

äldrarna, om sådana funnes, icke hade försörjningsplikt gentemot barnet borde man för deras del ej fråga efter försörjningsförmågan.

I promemorian erinras vidare om att för utomäktenskapliga barn utan fastställt faderskap f. n. ej finnes annan hjälpform än fattigvård så länge barnet icke fyllt tre år. Någon ändring därvidlag ifrågasattes icke. Bestämmelserna avsåge — uttalas det i promemorian — att förhindra, att mödrarnas och kommunernas intresse av att få faderskapet fastställt slappnade. Stundom kunde man nämligen på förhand räkna ut, att det underhållsbidrag, som kunde utdömas eller avtalas, skulle bli lägre än det statliga bidraget och att det därför kunde vara till fördel att icke få faderskapet fastställt. Ju högre barnbidragen sattes, dess större bleve frestelsen att underlåta att fastställa faderskapet. Man syntes därför böra införa en regel, enligt vilken undersökning om orsaken till att faderskapet ej fastställts skulle äga rum, innan särskilt barnbidrag beviljades barn med okända fäder.

I promemorian anföres slutligen att man med den avsevärda förbättring av det särskilda barnbidraget, som sålunda ifrågasattes, borde kunna ytterligare avvakta prisutvecklingen innan man toge ställning till frågan om en indexreglering av bidragen.

Över denna promemoria har socialstyrelsen och pensionsstyrelsen yttrat sig.

Socialstyrelsen framhåller, att en betydande del av de barn, som f. n. erhåller särskilt barnbidrag, likväl för sin försörjning är beroende av fortlöpande understöd från fattigvården. Bidraget borde därför höjas och frågan härom vore enligt styrelsens mening så angelägen att den för undvikande av ytterligare dröjsmål borde lösas utan att resultatet av änkepensioneringskommitténs arbete avvaktades.

I fortsättningen anför *socialstyrelsen* bl. a.:

De särskilda barnbidragens nuvarande maximibelopp äro såsom i promemorian framhålles avsevärt lägre än de fosterlegor, som *socialstyrelsen* anser motiverade. I samband med sin propaganda för en intensifierad fosterhemsvård pläderade styrelsen redan från och med år 1948 för en vårdavgift av 60 kronor per månad jämte det allmänna barnbidraget. Såsom utgångspunkt vid beräkandet av detta belopp hade styrelsen haft den utredning rörande barnkostnaderna för familjer tillhörande vissa inkomstgrupper, som på sin tid företogs av befolkningsutredningen. Sedermera har styrelsen år 1951 gjort en förnyad utredning angående barnkostnaderna. Denna utredning, som innebar en analys av barnkostnaderna på grundval av 1948 års konsumtionsundersökning avseende städer och tätorter, redovisade styrelsen i samband med avgivande av utlåtande den 16 maj 1951 över en inom socialdepartementet upprättad promemoria angående den ersättning, som kan vara skälig för vård av barn i fosterhem; en redogörelse för utredningen har även lämnats i *Sociala Meddelanden* årgång 1951, nr 5. I nämnda utlåtande förordade styrelsen — under åberopande av sin utredning om barnkostnaderna — att såsom skälig

ersättning för vård och fostran av friska och normala barn i enskilda hem måtte anses för barn i åldern under 11 år 80 kronor i månaden, för barn i åldern 11—14 år 90 kronor i månaden och för barn i åldern 15 år och däröver 100 kronor i månaden.

Statistiska uppgifter angående fosterlegornas faktiska storlek finnas för närvarande icke utarbetade för senare år än 1950. Medelvårdavgiften per månad för barn, som nämnda år omhändertogs för skyddsuppfost-
ran eller samhällsvård och utackorderades i enskilda hem — varvid alltså fosterlegorna bestämdes under barnavårdsnämndernas medverkan — var i hela riket 53 kronor för barn under 7 års ålder, 52 kronor för barn i åldern 7—9 år och 54 kronor för barn i åldern 10—15 år.

Socialstyrelsen anför, att enligt dess mening en höjning av de särskilda barnbidragens maximibelopp till 600 kronor bör anses som ett minimi-
krav. Med hänsyn till vad som vid styrelsens förut omförmälda utredning framkommit rörande barnkostnadernas storlek framstode en ännu större höjning icke såsom omotiverad. Beloppet 600 kronor syntes även vid en jämförelse med de fosterlegor, som styrelsen ansåge motiverade, vara lågt tilltaget.

Förslaget att slopa den nuvarande differentieringen av de särskilda barnbidragens belopp föranleder ingen erinran från socialstyrelsens sida, därest maximibeloppet fastställs till minst 600 kronor per barn och år.

Styrelsen understryker angelägenheten av att i samband med beviljande av särskilt barnbidrag till utomäktenskapligt barn utan fastställt faderskap undersökning verkställs om orsaken till att faderskapet ej blivit fastställt. Barnbidrag borde emellertid kunna beviljas utan att nämnda undersöknings slutförande avvaktades och bidrag utgå intill dess faderskapet eventuellt fastställdes. Det torde nämligen med hänsyn till svårigheterna att i det enskilda fallet avgöra, huruvida tidigare tillräckligt åtgjorts för att få faderskapet fastställt och vad som härutinnan kunde läggas modern till last, icke vara möjligt att erhålla en godtagbar regel för att avskilja de fall, i vilka bidrag av förevarande anledning icke borde beviljas. Det kunde för övrigt i detta sammanhang erinras om att rätt till särskilt barnbidrag tillkomme barnet och icke modern.

Socialstyrelsen framhåller slutligen, att med en höjning av barnbidragen till 600 kronor frågan om indexreglering av bidragen torde kunna anstå t. v. för att upptagas i samband med en utredning om indexreglering av sociala förmåner i allmänhet.

Pensionsstyrelsen uttalar, att det knappast kan vara välbetänkt att nu ta definitiv ståndpunkt till de särskilda barnbidragens belopp eller att höja det lägre maximibeloppet så kraftigt, som ifrågasatts i promemorian. Man borde först avvakta resultatet av den år 1952 beslutade reformen rörande kommunala bostadstillägg till folkpensioner samt den ifrågasatta höjningen av änkepensioner och änkebidrag till närmare överensstämmelse med ålders- och invalidpensionerna ävensom det aktuella förslaget

om en allmän höjning av folkpensionerna. Vid ett definitivt ställningstagande torde även änkepensioneringskommitténs förslag böra beaktas. Den nu föreslagna höjningen av barnbidragens maximibelopp måste för övrigt enligt pensionsstyrelsens uppfattning bygga på helt andra principer och överväganden än år 1947, men rörande dessa nya riktlinjer lämnade promemorian mycket knappa besked. Höjningen torde även i vissa fall medföra, att en familj med särskilda barnbidrag och folkpension finge en inkomst överstigande genomsnittsinkomsten för lägre inkomsttagare.

Pensionsstyrelsen anför vidare:

Pensionsstyrelsen anser för sin del, att en höjning av de särskilda barnbidragen i avvaktan på möjlighet till ett slutligt ståndpunktstagande bör genomföras genom en provisorisk lagstiftning vid sidan av den nuvarande lagen. Eftersom pensionspristalet senast fastställdes till 138 och sålunda närmat sig 140, framstår en höjning med omkring 40 procent till 360 kronor såsom utan vidare befogad. Enligt styrelsens mening bör emellertid ytterligare någon höjning av det särskilda barnbidragets lägre maximibelopp vara motiverad även i frågans nuvarande läge. Beloppet synes dock ej böra bestämmas högre än till 420 kronor, vilket belopp skulle medföra en förbättring med 100 kronor i förhållande till vad som utbetalas under innevarande år i form av grundbelopp och dyrtidstillägg. Förhöjningen bör anordnas efter samma principer som ifrågasatts beträffande den tillämnade allmänna höjningen av folkpensioner, sålunda som en ökning av varje utbetalat månadsbelopp med en förhöjning av inkomstgränsen för rätt till bidraget som en automatisk följd. Något tekniskt hinder härför kommer ej att finnas sedan utbetalningen fr. o. m. januari 1953 omlagts enligt hålkortssystem. Däremot skulle en ändring av de i lagen angivna beloppen från exempelvis den 1 juli 1953 bli mycket betungande för pensionsstyrelsen med hänsyn till att ändringar skola verkställas även fr. o. m. den 1 januari 1954 i anledning av 1952 års lagändringar.

De i promemorian anförda skälen för att bryta regeln om högre maximibelopp för de föräldralösa barnens barnbidrag finner pensionsstyrelsen ej vara övertygande. Det måste dock antagas, att de kommunala utgifterna för föräldralösa och därmed jämställda barn i genomsnitt vore avsevärt större än för andra barn med särskilt barnbidrag samt att fosterlegor utbetalades för den förra kategorien i mycket större omfattning än för den senare. Mot denna bakgrund framstode det ej såsom utan vidare klart, att de båda barnkategorierna borde jämnställas med avseende å barnbidragets storlek. Pensionsstyrelsen hade emellertid intet att erinra mot att barnbidragets högre maximibelopp genom en provisorisk lagstiftning höjdes från 420 till 600 kronor i enlighet med förslaget. Vad anginge den föreslagna regeln i fråga om utomäktenskapliga barn utan fastställt faderskap, att undersökning om orsaken till att faderskapet ej fastställts skall äga rum innan barnbidrag beviljas, framhåller pensionsstyrelsen, att en sådan regel givetvis, om den ej skulle bli meningslös, måste kompletteras med en motsvarande föreskrift om undantag från

rätten till bidrag. I det sammanhanget anmärker pensionsstyrelsen, att förslaget om höjning av de särskilda barnbidragen aktualiserar frågan, huruvida denna typ av bidrag och bidragsverksamhetens organisation är den lämpligaste för utomäktenskapliga barn utan fastställt faderskap.

I det av pensionsstyrelsen berörda, av *änkepensioneringskommittén* avgivna betänkandet (SOU 1952:36) föreslås bl. a. att änkepensionens och änkebidragets grundbelopp höjes från 600 till 800 kronor per år och index-tillägget från 30 till 40 kronor för varje hel mångfald av fem, varmed pensionspristalet överstiger 100, ävensom att maximibeloppen för de särskilda barnbidragen höjes med 80 kronor eller till 500 resp. 330 kronor om året för de två bidragskategorierna. Därjämte föreslås indextillägg å de särskilda barnbidragen med 50 resp. 30 kronor för varje hel mångfald av tio, varmed pensionspristalet överstiger 100.

Änkepensioneringskommitténs förslag har ej ännu hunnit remissbehandlas.

Inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen.

I samband med tillkomsten av 1947 års lag diskuterades frågan, huruvida de särskilda barnbidragen borde inkomstprövas eller icke. Att man stannade för det förstnämnda alternativet sammanhänge för invalidpensionärernas del med att bidraget i realiteten hade karaktär av tillägg till invalidpensionen och att samma skäl, som talade för att göra själva pensionen inkomstprövad — nämligen de svårigheter som eljest skulle uppstå vid invaliditetsprövningen och vid en indragning på en gång av fulla förmåner då arbetsförmågan återvände så att invaliditet ej längre föreläge — även talade för inkomstprövning av tillägget. Med hänsyn till det stötande i att utmäta bidraget rikligare till arbetsföra försörjares barn än till en invalids barn, ansågs inkomstprövningen av barnbidragen böra bibehållas.

Vid 1952 års ändringar i lagen om särskilda barnbidrag lämnades spörsmålet om slopande av inkomstprövningen åsido, enär man då icke ansåg sig böra göra andra ändringar än sådana som ägde nära samband med ändringarna i folkpensioneringslagens regler för inkomstprövningen. Man inskränkte sig alltså i huvudsak till att göra de justeringar i fråga om inkomstprövningen av barnbidragen, som föranleddes av önskemålet att ett visst inkomstbelopp ej alls eller endast i ringa mån skulle medföra samtidiga avdrag å folkpensionsförmånen och det särskilda barnbidraget.

Under erinran om den sålunda vidtagna samordningen med folkpensioneringens inkomstprövning framhålles i *den inom socialdepartementet upprättade promemorian*, att den avdragsfria inkomsten för ensamstående försörjare blir mycket låg även efter höjningen till 2 400 kronor. Ju högre barnbidragen sattes, desto större anledning hade man emellertid

att överväga en begränsning av bidragsbeloppet uppåt. Med 1954 års inkomstprövningsregler skulle de inkomstbelopp, vid vilka den sista kronan bortföller av ett till 600 kronor per barn förhöjt bidrag, bli 12 000 kronor om året för ensamstående med fyra bidragsberättigade barn och 14 400 kronor, om fem barn funnes. Motsvarande belopp vore 12 600 resp. 15 000 kronor för två makar. Det torde dock — framhålles det vidare — vara ytterst sällsynt, att bidragsberättigade familjer med så många barn nådde upp till dessa inkomstbelopp, vid vilka bidraget för övrigt redan sjunkit till noll. Någon ändring i inkomstprövningen syntes därför knappast befogad. Om bidragen höjdes till 600 kronor, syntes det emellertid ej orimligt att begränsa beloppen så, att bidrag till samma familj ej kunde utgå för mer än fem barn, dvs. att det sammanlagda bidraget bleve högst 3 000 kronor. Därmed skulle den absoluta inkomstgränsen, vid vilken möjlighet att få bidrag upphörde, komma att ligga omkring 15 000 kronor. Det torde då näppeligen komma att inträffa, att någon familj genom särskilt barnbidrag och folkpensionsförmåner finge högre inkomster än lägre inkomstagare bland normalfamiljer eller att bidrag utginge i inkomstlägen, där behov av bidrag ej kunde anses föreligga.

I sitt yttrande över promemorian hänvisar *socialstyrelsen* till vad styrelsen i samband med 1952 års folkpensionsreform anfört i frågan om inkomstprövningens slopande, då styrelsen uttalat bl. a. följande:

Socialstyrelsen delar den principiella uppfattning om sambandet mellan invalidpensioner och särskilda barnbidrag, som kom till uttryck i socialvårdskommitténs betänkande och propositionen, när barnbidragen reviderades. Å andra sidan föreligger ett synnerligen starkt behov att avskaffa inkomstprövningen framför allt för änkorna. Att företaga en diskrimination av bidragsmottagarna anser styrelsen uteslutet. Det måste således ske en avvägning av intressena att bibehålla eller slopa inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen. I denna situation väljer socialstyrelsen att övergiva de principiella betänkligheterna för invalidernas vidkommande och förordar alltså, att inkomstprövningen avskaffas helt. Detta skulle även innebära en avsevärd administrativ förenkling. Vidare undgår man svårigheterna att finna en nöjaktig metod för inkomstprövning av barnbidrag och folkpensioner samtidigt.

Styrelsen anför vidare:

Skälen för att slopa inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen kunna visserligen sägas avtaga i styrka, om bidragsbeloppen väsentligt höjas. Då emellertid — såsom framgår av socialstyrelsens förutnämnda utredning angående barnkostnadernas storlek — ett särskilt barnbidrag om 600 kronor per år icke på långt när är tillräckligt för att jämte det allmänna barnbidraget täcka levnadskostnaderna för ett barn och då vidare de barn, för vilka de särskilda barnbidragen äro avsedda, som regel leva under besvärliga ekonomiska förhållanden, anser styrelsen alltjämt, att övervägande skäl tala för att avskaffa inkomstprövningen. Om denna likväl bibehålles, synas de nuvarande reglerna för inkomstprövningen tills vidare kunna lämnas oförändrade.

Även *pensionsstyrelsen* åberopar vad styrelsen anfört i frågan i samband med 1952 års folkpensionsreform. Enligt styrelsens mening förelåge inga sakliga skäl för att avdragsfaktorn — dvs. den del av inkomsten över det avdragsfria beloppet, som minskade barnbidraget — sattes lägre för detta bidrag än för folkpensionen i andra fall än då dessa förmåner reducerades på samma gång. Styrelsen föreslår därför, att avdragsfaktorn i lagen om särskilda barnbidrag bragtes i överensstämmelse med den som förekomme i folkpensioneringslagen, dock att avdragsfaktorn, när avdrag samtidigt skedde på försörjares folkpension, borde nedsättas eller slopas, så att båda avdragen tillsammans överensstämde med avdraget för ensamstående folkpensionärer. För att vid inkomstökning undvika plötslig minskning av barnbidraget med avsevärt belopp i det ögonblick, då inkomstprövad pensionsförmån bortföлле, medan ålderspension eller grundpension kvarstode, borde därjämte föreskrivas, att avdrag i sådant fall endast finge ske i den mån inkomsten överstege inkomstgränsen för rätt till den inkomstprövade pensionsförmånen.

Änkepensioneringskommittén har icke föreslagit någon ändring i de år 1952 antagna reglerna för inkomstprövning av barnbidragen.

Departementschefen.

Enligt den år 1947 antagna lagen om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn utgår sådant bidrag med högst 420 kronor om året för föräldralösa och vissa med dem i lagen jämställda barn. För övriga enligt lagen bidragsberättigade barn — främst barn till änkor och invalider samt sådana utomäktenskapliga barn, för vilka faderskapet ej blivit fastställt — utgår barnbidraget maximalt med 250 kronor om året. Bidragen är inkomstprövade, i förra fallet enbart i förhållande till barnets inkomst, i senare fallet med hänsyn till såväl barnets som försörjarens inkomst. I praktiken är det dock endast för en mindre del av barnen med särskilt barnbidrag som bidraget utgår med reducerat belopp. Av de omkring 32 000 barn, som f. n. uppbär särskilt barnbidrag, har nämligen omkring 90 procent oavkortat bidrag.

Efter beslut av 1952 års riksdag utgick under nämnda år såsom kom-pensation för de ökade levnadskostnaderna provisoriska dyrtidstillägg å de särskilda barnbidragen om sammanlagt 105 kronor å bidrag med det högre maximibeloppet och 70 kronor å övriga bidrag.

Med hänsyn till att verkställda undersökningar syntes ge vid handen, att en betydande del av de barn det här gäller, trots att de uppbar särskilt barnbidrag, för sin försörjning var beroende av fortlöpande kommunala understöd av fattigvårds- eller annan karaktär och då vidare nuvarande bidragsbelopp syntes vara avsevärt lägre än vederbörande fosterlegor, ifrågasattes i en på hösten 1952 inom socialdepartementet upprättad pro-2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1953. 1 saml. Nr 36.*

memoria, huruvida icke maximibeloppet för alla bidragskategorier borde generellt höjas till 600 kronor per barn och år. Sedan denna promemoria remitterats till socialstyrelsen och pensionsstyrelsen, har socialstyrelsen i sitt yttrande över promemorian vitsordat behovet av en kraftig höjning av de särskilda barnbidragen samt gjort gällande att en ökning till 600 kronor måste anses som ett minimikrav med hänsyn till barnkostnadernas storlek och de fosterlegor, som enligt styrelsens uppfattning vore motiverade. Enligt socialstyrelsens mening vore denna fråga så angelägen, att den borde lösas utan dröjsmål. Pensionsstyrelsen anser däremot, att man — i avvaktan på olika på området aktuella reformförslags genomförande — nu endast borde företaga en provisorisk höjning av de särskilda barnbidragen. För de föräldralösa barnens del borde höjning ske till det föreslagna maximibeloppet 600 kronor men i fråga om övriga bidragsberättigade barn borde höjningen begränsas till ett maximibelopp om 420 kronor.

Änkepensioneringskommittén, som haft att utreda bl. a. frågan om den samhällseliga hjälpen åt ensamstående kvinnor, har sedermera i ett i november 1952 avgivet betänkande (SOU 1952: 36) föreslagit en höjning av maximibeloppen för de särskilda barnbidragen med 80 kronor eller till 500 resp. 330 kronor om året ävensom indextillägg å dessa bidrag med 50 resp. 30 kronor för varje hel mångfald av tio, varmed pensionspristålet överstiger 100. Vid det nuvarande pensionspristålet 138 skulle sålunda enligt kommitténs förslag de årliga maximibeloppen bli 650 resp. 420 kronor.

Då jag förra året förordade en provisorisk förbättring av de särskilda barnbidragen, utgick jag från att ett förslag till en mera definitiv ordning för förstärkning av dessa barnbidrag skulle framläggas till 1953 års riksdag för att träda i kraft redan under loppet av detta år. När jag nu fullföljer denna avsikt — den omständigheten att änkepensioneringskommitténs förslag ej ännu kunnat bli föremål för ett definitivt ställningstagande synes mig ej utgöra hinder därför — och förordar en höjning av de särskilda barnbidragen, anser jag, att höjningen icke främst bör ta sikte på en indexmässig framräkning av beloppen med hänsyn till levnadskostnadernas utveckling utan i stället bör anpassas efter vad som kan anses motsvara det verkliga behovet för ifrågakvarande barnkategorier. Vid en bedömning ur denna synpunkt kan man enligt min mening icke komma under ett månatligt högsta bidrag av 50 kronor, när det gäller genomsnittsbehovet för barn i åldern upp till 16 år. Socialstyrelsen anser visserligen, att ett högre belopp ej är omotiverat, om man ser till den utredning rörande barnkostnaderna som styrelsen verkställt samt till fosterlegornas storlek. När jag likväl funnit mig böra stanna för ett maximibelopp av 600 kronor per barn och år, beror detta, bortsett från statsfinansiella skäl, därpå att bidraget ej får sättas så högt, att det gynnar ifrågakvarande barnkategorier framför barn i normala självförsörjande familjer med låga inkomster.

Då jag vid avvägningen av det särskilda barnbidragets belopp utgått från barnets behov har detta skett med den förutsättningen, att barnet ej erhåller något understöd från den som har försörjningsplikt i förhållande till barnet. Avseende har med andra ord icke fästs vid om barnet har någon försörjare eller icke. Beloppet avser alltså såväl de föräldralösa barnen som de övriga barnkategorier, som är bidragsberättigade. Emellertid måste det förhållandet att de senare har båda eller den ene av föräldrarna i livet, som kan draga försorg om barnet, böra verka reducerande på barnbidragets storlek, när behovet av understöd från det allmänna då blir mindre. Denna inverkan bör dock enligt min mening icke komma till uttryck däri att olika grundbelopp fastställas för föräldralösa och för andra barn, utan endast i så måtto, att försörjarens förmåga att svara för försörjningen inverkar minskande på bidraget i det speciella fallet. Försörjningsförmågan synes därvid endast kunna mätas genom hänsynstagande till den försörjningsskyldiges ekonomi. Barnbidraget bör med andra ord, där försörjare finnes, vara inkomstprövat med hänsyn till försörjarens inkomst.

Jag föreslår alltså, att maximibeloppet lika för alla bidragsberättigade barn fastställas till 600 kronor om året och anser vidare att inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen bör bibehållas.

Däremot bör enligt min mening reglerna för inkomstprövningen i vad avser försörjarens inkomst jämkas. F. n. gäller att 1 800 kronor om året är avdragsfria för ensamstående försörjare och 2 200 kronor om året för sammanlevande makar eller föräldrar. Vid högre inkomster reduceras barnbidraget med belopp motsvarande 25 procent av de överskjutande inkomsterna intill en inkomst av 3 200 kronor resp. 4 600 kronor samt med 75 procent av belopp därutöver. För att undvika att vid låga inkomster avdrag sker å såväl folkpension som barnbidrag har den avdragsfria inkomsten ansetts böra sättas tämligen högt, och höjningen av den s. k. avdragsfaktorn, dvs. den del av det överskjutande årsinkomstbeloppet varmed barnbidraget reduceras, har förlagts till ett inkomstläge, där inkomstprövade folkpensionsförmåner kunde väntas ha bortfallit. Härvid bör erinras om att inom folkpensioneringen avdrag sker med 50 procent av den pensionsberättigades inkomst, i vad den överstiger 400 kronor för ensamstående och 600 kronor för två makar. Efter beslut vid 1952 års riksdag har sistnämnda avdragsregler med giltighet fr. o. m. den 1 januari 1954 ändrats sålunda, att avdrag skall ske med $33\frac{1}{3}$ procent av årsinkomst mellan 1 000 och 1 400 kronor för ensamstående och mellan 1 500 och 2 100 kronor för två makar och med $66\frac{2}{3}$ procent av överskjutande belopp. För att såvitt möjligt även i fortsättningen förhindra uppkomsten av för stora dubbla avdrag beslöts förra året att även inkomstprövningsreglerna för de särskilda barnbidragen skulle fr. o. m. den 1 januari 1954 ändras så, att den avdragsfria inkomsten höjes till 2 400 kronor för ensam-

stående försörjare och till 3 000 kronor för två sammanlevande makar, varjämte avdragsfaktorn bestämdes till genomgående 25 procent. Om samtidigt med särskilt barnbidrag utgår inkomstprövad folkpension, skall dock avdraget å barnbidraget utgöra endast 10 procent av inkomsten. Det sammanlagda avdraget blir då högst 76 $\frac{2}{3}$ procent.

Med den väsentliga höjning av barnbidragen, som nu föreslås, skulle de år 1952 beslutade avdragsreglerna medföra, att barnbidrag kunde komma att utgå i inkomstlägen, där behov av sådana bidrag näppeligen kan anses föreligga. Att med anledning därav införa en begränsning i fråga om det antal barnbidrag, som kan utgå till en och samma familj, finner jag i likhet med socialstyrelsen dock ej böra ifrågakomma. I stället bör man enligt min mening överväga att återinföra en höjning av avdragsfaktorn i högre inkomstlägen. Därvid synes det naturligt att för folkpensionärer med barnbidrag söka åstadkomma en så nära samordning som möjligt med folkpensioneringslagens inkomstprövningsregler, helst så att avdraget å summan av barnbidrag och inkomstprövad folkpension överensstämmer med dessa regler. Avdrag å själva barnbidraget skulle därvid kunna inskränkas till sådana inkomstlägen där den inkomstprövade folkpensionsförmånen helt bortfallit. Därmed vinnes nämligen den fördelen, att det ej bereder några svårigheter att ange barnbidragets belopp, exempelvis när bidraget skall utbetalas till annan än försörjaren eller då vederbörande kommuns andel i kostnaderna för barnbidragen skall uträknas. Med utgångspunkt härifrån föreslår jag därför, att avdragsregeln för de särskilda barnbidragen i de fall, då försörjaren är berättigad till folkpensionsförmån, utformas så att minskningen av barnbidraget sker enligt folkpensioneringslagens motsvarande regler, dock att hänsyn endast skall tagas till försörjarens inkomst i vad den överstiger det belopp, som föranleder helt bortfall av inkomstprövad pensionsförmån. Givetvis måste även beräkningen av försörjarens inkomst i sådant fall helt följa folkpensioneringslagens bestämmelser. En gift försörjares inkomst skall alltså i regel uppskattas till hälften av makarnas gemensamma inkomst. Motsvarande gäller då ogift försörjare sammanlever med annan under äktenskapsliknande förhållanden.

Särskilda barnbidrag kan utgå även till den som uppbär änkebidrag, vilket inkomstprövas med tillämpning av folkpensioneringslagens bestämmelser. Vad nyss sagts rörande barnbidrag till folkpensionär bör sålunda även äga tillämpning i de fall, då försörjaren är berättigad till änkebidrag.

Jag behandlar därefter de fall, då försörjaren icke åtnjuter folkpension eller änkebidrag. Här är man givetvis ej bunden vid några hänsyn till folkpensioneringslagens avdragsregler. Emellertid torde det vara en fördel om man även här kan nå viss likformighet med de nyss föreslagna inkomstprövningsreglerna. Jag vill därför föreslå, att liksom inom folkpensioneringen avdragsfaktorn för ett visst inkomstintervall ovanför det avdrags-

fria beloppet sättes till $33\frac{1}{3}$ procent för att vid högre inkomst höjas till $66\frac{2}{3}$ procent. Det avdragsfria beloppet bör däremot icke sättas lika lågt som i fråga om folkpensionerna. En lämplig avvägning synes vara, att 2 400 kronor om året göres avdragsfria för en ensamstående försörjare och att övergången till den högre avdragsfaktorn sker vid 3 300 kronor om året. Det förra beloppet, som motsvarar den avdragsfria inkomsten enligt de år 1952 antagna nya reglerna, ligger ungefär vid den inkomstgräns, vid vilken en änkepensionär utan bostadstillägg förlorar sista delen av sin folkpensionsförmån och får börja vidkännas minskning å särskilt barnbidrag. För två äkta makar förordar jag, att den avdragsfria årsinkomsten fastsläples till 3 000 kronor och att den högre avdragsfaktorn börjar tillämpas vid en gemensam inkomst av 4 200 kronor. De föreslagna avdragsreglerna medför, att rätten till särskilt barnbidrag för 1, 2, 3, 4 och 5 barn bortfaller vid en årsinkomst för ensamstående försörjare av resp. 3 750, 4 650, 5 550, 6 450 och 7 350 kronor per år. Motsvarande övre inkomstgränser blir för två makar resp. 4 500, 5 400, 6 300, 7 200 och 8 100 kronor om året. Härvidlag bör beaktas att antalet fall, då barnbidrag utgår till en familj med flera barn och familjen når upp till de inkomstbelopp som här angivits, är ytterligt begränsat. Vidare bör observeras att dessa inkomstbelopp anger den gräns då bidraget sjunkit till noll.

Man erhåller sålunda två i vissa avseenden skiljaktiga skalor för avdragen på grund av försörjarens inkomst; vilken av dem som skall tillämpas beror av huruvida försörjaren uppbär eller icke uppbär folkpension eller änkebidrag. Avdragen å de särskilda barnbidragen blir icke lika stora i de båda fallen, bl. a. beroende på det förhållandet att barnbidraget till folkpensionsberättligad försörjare reduceras först sedan den till sin storlek mycket växlande inkomstprövade folkpensionen helt bortfallit. För en försörjare med änkepension, vilken förmån ju är helt inkomstprövad, inträffar minskningen av barnbidraget först sedan hon på grund av sina inkomster ej längre är berättigad till sådan pension. För att den ökning av inkomsten, som medfört bortfallet av änkepensionen, ej skall föranleda en stark reduktion av barnbidraget genom att avdragsskalan för folkpensionärer då avlöses av skalan för icke folkpensionärer bör den förra skalan bibehållas i detta fall och sålunda göras tillämplig även på sådan försörjare, som endast på grund av inkomstprövningen går miste om folkpension. Motsvarande gäller i fråga om änkebidragen.

Någon ändring i reglerna om avdrag med hänsyn till barnets inkomst synes icke nu vara påkallad.

Med hänsyn till den betydande höjning av de särskilda barnbidragen, som jag nu förordat, synes mig frågan om införande av indexreglerade tillägg till bidragen kunna anstå till dess slutlig ställning toges till änkepensioneringskommitténs förslag.

I fråga om de utomäktenskapliga barn, vilkas faderskap ej fastställts, kan en höjning av det särskilda barnbidraget till 600 kronor synas väcka vissa betänkligheter med hänsyn till faran för att intresset av att få faderskapet fastställt minskar. Jag tänker härvid på sådana fall där det underhållsbidrag, som kan väntas från fadern, förmodas bli lägre än det särskilda barnbidraget. Som underhållsbidraget skall i sin helhet avdragas från det särskilda barnbidraget, kan då icke väntas någon ekonomisk förbättring för modern, som dock — vilket i detta sammanhang måste vara av betydelse — ej äger utfå barnbidrag förrän barnet fyllt tre år. Spörsmålet bör emellertid uppmärksammas. Att införa någon särregel av innehåll att såsom villkor för särskilt barnbidrag uppsätta krav på att en undersökning om orsaken till att faderskap ej fastställts skall förebringas, synes mig likväl ej böra ifrågakomma. Det torde i stället få ankomma på de organ, som övervakar den hithörande verksamheten, att genom skärpt tillsyn förhindra, att utvecklingen går i nyss angiven riktning. Därest det skulle visa sig att så ej blir fallet, torde frågan få tagas under förnyad prövning.

Höjningen av de särskilda barnbidragen bör träda i kraft snarast möjligt, och jag förordar att de nya beloppen utgår fr. o. m. den 1 juli 1953. Med hänsyn till att förslagets genomförande ej synes behöva föranleda omräkning av den inkomst, som ligger till grund för bidragets beräkning i mer än ett tämligen begränsat antal ärenden bör det ur administrativa synpunkter ej föreligga hinder för att de höjda beloppen börjar utgå fr. o. m. halvårsskiftet.

Den föreslagna ändringen av avdragsreglerna för särskilt barnbidrag till försörjare med folkpension medför att för övergångstiden den 1 juli—den 31 december 1953 den nuvarande låga avdragsfria inkomsten inom folkpensioneringen, 400 kronor för ensamstående och 600 kronor för två makar, blir tillämplig för barnbidraget. För att förebygga att av dylik anledning utgående barnbidrag efter omräkning enligt de nya reglerna i något fall skulle komma att understiga nuvarande belopp bör genom en övergångsbestämmelse tillses att vederbörande bibehållas vid sitt nuvarande barnbidrag. Bestämmelsen härom torde böra utformas så, att den blir tillämplig även där ändringen av avdrags- och inkomstberäkningsreglerna i något annat specialfall skulle ge till resultat att barnbidraget ej kunde att uppgå till minst nuvarande belopp. För andra halvåret 1953 bör även iakttagas, att vid inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen hänsyn ej tages till de särskilda bostadstilläggen till folkpension, enär dessa ej följa de i folkpensioneringslagen angivna avdragsreglerna.

Höjningen av de särskilda barnbidragen bör finansieras på samma sätt som bidragen i övrigt. Varje kommun svarar för viss andel av kostnaderna inom kommunen, vilken andel motsvarar 3/20 procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, dock högst 50 procent av

årskostnaden. Kommunernas andel i totalkostnaderna för innevarande år kan beräknas till ca 35 procent och statens andel till ca 65 procent.

Den kostnadsökning i förhållande till år 1952, som förevarande reform föranleder, kan uppskattas till ca 9 milj. kronor. Av denna ökning torde under nästa budgetår ca 6 milj. kronor falla på staten.

Föredragande departementschefen hemställer härefter att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga ett i enlighet med det anförda inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 530) om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.
